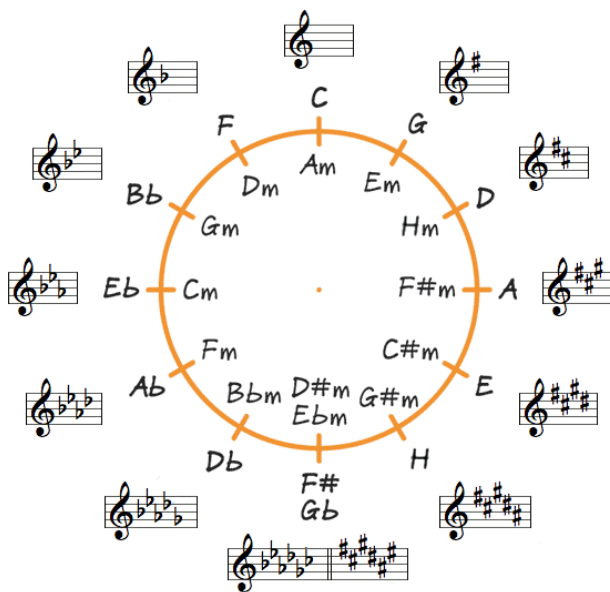

Harmonisk analyse

Indholdsfortegnelse

<i>Om harmonisk analyse</i>	2
<i>Toneart</i>	2
<i>Antallet af akkorder</i>	3
<i>Hovedfunktioner</i>	3
<i>Kadence</i>	4
<i>Den tonale kadence</i>	4
<i>Når du udarbejder en harmonisk analyse</i>	5

Om harmonisk analyse

Når man laver harmonisk analyse, undersøger man sammenhængen mellem akkorderne i et bestemt musikstykke. Man forsøger at gennemskue strukturen i musikken og få svar på, hvorfor de forskellige skift kan føles både naturlige eller til tider overraskende.

Toneart

Becifringer

Først skal man finde musikkens toneart. De fleste sange går enten i dur eller mol. Hvis man har akkorderne skrevet op som *becifringer*, som i dette eksempel (Mariehønen Evigglad), kan man regne ud at tonearten er *D-dur*, fordi hvert vers starter og slutter på akkorden D.

D	A
Mariehønen	Evigglad
D	
Gik tur på et	rabarberblad
G	D
Og mødte Søren	Snegl der lå
A7	D
Og sov med	sneglehuset på

Noder

Man kan også bestemme en toneart ud fra et nodebillede. Kig efter antallet af faste fortegn (# eller b'er) i venstre side af hver nodelinje og brug herefter kvintcirklen for hjælp.

The image shows a musical staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The staff contains a sequence of notes: F, C, F, C, F, C, F. Above the staff, the notes are labeled with their corresponding chords: F, C7, F, C7, F, C7, F. A red circle highlights the first note, F, on the staff. Below the staff is a circle of fifths diagram. The diagram shows 12 chords arranged in a circle, connected by lines. The chords are: F (top), C (top-right), G (right), D (bottom-right), H (bottom), F# (bottom-left), Db (left), Ab (top-left), Eb (top), Bb (top-right), and Am (right). Each chord is accompanied by a small musical staff showing its notes. A red arrow points from the red circle on the staff to the F chord in the circle of fifths.

Dette eksempel viser tonearten F-dur, da der er ét fast fortegn (b) for tonen b.

Sangen *kunne* godt gå i D-mol (se de indvendige becifringer i kvintcirklen). Men melodien starter og slutter på tonen f. Derudover indikerer becifringerne, der starter og slutter på F, også at vi er i F-dur.

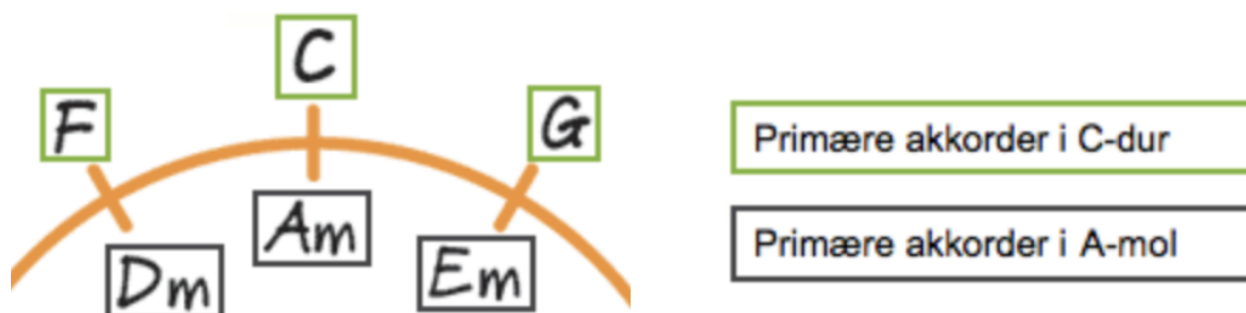
Antallet af akkorder

Skim sangen igennem og få et overblik over, om der er mange eller få forskellige akkorder. Læg også mærke til, om der er udvidelser på nogen af dem, altså om der er tale om 4-klangs-akkorder, fx C7, Dsus4, Fmaj7 eller lignende. Prøv også at gennemskue nummerets form og forskellige stykker i forhold til akkorderne. Hvor er der akkord-rækkefølger der gentager eller ændrer sig?

Hovedfunktioner

Mange musikstykker, uanset genre, har en særlig rækkefølge af akkorder, som gør, at man kan tale om *funktionsharmonik*. Det går ud på, at tonearten skal ses som en familie af akkorder, hvor grundakkorden kaldet tonika (T) har nogle akkorder, som den deler skala-toner med og derfor lyder godt efter hinanden.

På dette udsnit af kvintcirklen kan man se, hvordan visse akkorder hører sammen. Her er det ud fra tonearten C-dur (udvendigt) og tonearten A-mol (indvendigt).

I det grønne tilfælde er grundakkorden C-dur og kaldes *Tonika* (T).

Til højre er G-dur som kaldes *Dominant* og til venstre F-dur som er *Subdominant*.

Til sammen kaldes denne treenighed for *hovedfunktionerne*.

Disse tre akkorder vil altid fungere godt sammen!

De sorte indrammede mol-akkorder kaldes i forhold til dur-tonearten for *parallel-akkorder*, henholdsvis A-mol som er C-durs *Tonikaparallel* (Tp), E-mol som er *Dominantparallel* (Dp) og D-mol som er *Subdominantparallel*.

Disse akkorder vil også altid fungere godt i en sammenhæng med hovedfunktionerne.

Kadence

Tonika-akkorden er som sagt en tonearts grundakkord. Den vil som regel være den første og den sidste akkord i et musikstykke. Man ser i næsten alle stykker musik, at tonika afløses af dominanten og dernæst går tilbage til tonika. Det kunne være akkorderne C – G – C. Det kaldes en kadence og har en slags hjem-ude-hjem-fornemmelse. De fleste er enige om, at dominanten fremkalder en spænding, som bliver forløst når tonikaen kommer lige efter. En dominantakkord kan ofte have en tilføjet septim, dvs at den er en firklang, fx G7, som fremkalder endnu mere spænding.

Den tonale kadence

Den *tonale kadence* er bygget op af de tre hovedfunktioner, tonika, subdominant og dominant, dvs. akkorden på skalaens 1., 4. og 5. trin. I durtonearter er alle tre akkorder i dur, og lægges tonerne i akkorderne sammen danner de tilsammen en durskala. I moltonearter er tonika og subdominant i mol og dominant i dur, og lægges tonerne i akkorderne sammen danner de tilsammen en harmonisk molskala. Tonerne i akkorderne udgør dermed alle toneartens toner, og den tonale kadence fastslår således musikstykkets tonalitet og hjem-ude-hjem-følelse endegyldigt.

The image shows a musical score for a tonal cadence in two parts: C-dur (C major) and C-mol (C minor). Each part consists of a four-measure sequence of chords. The chords are labeled above the staff: C, F, G, C for C-dur and Cm, Fm, G, Cm for C-mol. The notation shows the chords in both treble and bass staves. Below the staff, the functional labels T (Tonika), S (Subdominant), D (Dominant), and I (Immunus) are provided for each measure, along with their corresponding scale degrees (I, IV, V, I). The C-dur section shows T (I), S (IV), D (V), and T (I). The C-mol section shows T (Im), S (IVm), D (V), and T (Im).

Chord	Functional Label	Scale Degree
C	T	I
F	S	IV
G	D	V
C	T	I

C-dur: T S D T
I IV V I

Chord	Functional Label	Scale Degree
Cm	T	Im
Fm	S	IVm
G	D	V
Cm	T	Im

C-mol: T S D T
Im IVm V Im

Den tonale kadence forstærkes i øvrigt ofte ved, at subdominanten tilføjes en stor sekst, og ved at dominanten tilføjes en lille septim. Dette er dog ikke vist her på billedet. Læg mærke til at Dominanten i Mol-tonearter ofte er en dur-akkord, selv om den egentlig ikke hører hjemme i skalaen. Grunden til at den alligevel er der, ligger i at dens terts kun er en halv tone fra tonikaen og derfor virker mere spændingsfuld og klar til at blive forløst.

Eksempel på *tonal kadence*:

Midsommersangen tekst: Holger Drachmann mel. Shu-bi-dua)

C (T) **F** (S) **G** (D) **C** (T) ← Tonal kadence
C-dur

Vi elsker vort land, når den signede jul

Når du udarbejder en harmonisk analyse

Når du arbejder på en harmonisk analyse, kan du skrive funktionerne under noderne som her, men du kan selvfølgelig også skrive dem over eller ved siden af hver akkord.

D A G D Bm Em A D

T D S T Tp Sp D T

Herefter er det nødvendigt at supplere med en forklaring. Er der tale om en simpel akkord-række bestående af hovedfunktioner, eller er der, som her, også andre af toneartens funktioner med? Der kan også optræde helt fremmede akkorder (ikke i dette tilfælde) eller sådaldte *modulationer*, hvor der pludselig skiftes til en ny toneart.

Men læg først og fremmest mærke til kadencerne, både D-T (som i slutningen her), og der kunne være en eller flere tonale kadencer (T-S-D-T). Læg også mærke til, om stykket starter og slutter på tonika.

NB. I dette udsnit af sangen *Nattergalen på sin gren* (Sebastian) er melodiens starttone ikke et d, som man ellers ofte ser.

Kilde: Figurer og visse
formuleringer stammer
fra forskellige afsnit fra
Musiklopedia.dk.
Hovedparten af
dokumentet er skrevet af
Jacob Bach 2024.